

TENDINȚĂ 2015

Dominanța plăților de mică valoare

Industria plăților interbancare non-card din România este dominată la ora actuală, în ceea ce privește numărul de operațiuni, de plățile de mică valoare. Dintre acestea, operațiunile cu ordine de plată dețin ponderea în totalul plăților electronice fără card din țara noastră.

Sistemul de procesare a plăților interbancare de mică valoare (sub 50.000 lei) din România (SENT) a împlinit recent un deceniu de la lansare. 13 mai 2005 a reprezentat pentru România alinierea la standardele europene în domeniul plăților. Intrarea în funcțiune a sistemului SENT a adus o serie de avantaje comparativ cu procesarea manuală a plăților interbancare cu ordin de plată și debit direct: viteză sporită, un plus de siguranță și tarife mai reduse. SENT reprezintă peste 95% din plățile efectuate într-o zi între băncile din România, cu ordine de plată, debite directe și instrumente de debit.

În primul trimestru al acestui an au fost înregistrate în România peste 17,3 milioane de operațiuni de plată de mică valoare, în sumă totală de aproape 66 mld. lei, dintre care 54,2 mld. lei au reprezentat ordine de plată. Statistica dovedește că s-a păstrat trendul de creștere din 2014, când plățile de mică valoare au fost cu 10,5% mai mari față de 2013. „Majorarea volumelor plăților de mică valoare se datorează, pe de o parte, îmbunătățirii stării economiei românești, iar pe de alta tendinței deja recunoscute de creștere a gradului de utilizare a mijloacelor de plată electronice (transferuri bancare), care încep să înlocuiască treptat tot mai multe operațiuni cu numerar. În ceea ce privește evoluția volumelor plăților în euro, naționale și transfrontaliere, în 2014 sistemul a procesat încasări și plăți naționale și transfrontaliere în valoare de peste 44 mil. euro”, informează pentru revista noastră Mirela Rațiu, Director al TransFonD, instituția recunoscută drept operatorul tehnic al Sistemului Electronic de Plăți din țara noastră.

Migrarea la SEPA

În zona euro, industria plăților a fost marcată în ultimii doi ani de migrarea la standardele

schemelor de plată „Single Euro Payment Area” – SEPA. Pentru țările non-euro, deci și România, termenul-limită de migrare la standardele SEPA a fost stabilit pentru finalul lunii octombrie 2016. În acest context, TransFonD a demarat încă din 2010 un program de modernizare a infrastructurii de plăți interbancare, adaptată cerințelor Uniunii Europene. Programul a cuprins trei componente: procesarea ordinelor de plată în format SEPA în lei (Credit Transfer), finalizată și intrată în producție în noiembrie 2012, procesarea ordinelor de plată în euro, naționale și transfrontaliere, operațională din decembrie 2013, și procesarea debitelor directe interbancare în format SEPA, atât în lei cât și în euro, ce va fi însoțită de un serviciu adițional – Registrul Unic al Mandatelor – componentă ce urmează a fi finalizată la 31 martie 2016. Așadar, și în România s-au făcut pași importanți în domeniu prin introducerea serviciului de procesare a plăților în euro, componentă distinctă a Sistemului Electronic de compensare pe bază netă, administrat de TransFonD. Noul serviciu permite respectarea standardelor SEPA, respectiv o efectuare a plății în aceeași zi în care a fost ordonată sau cel mult în ziua următoare, performanță valabilă atât pentru plățile între rezidenți, cât și pentru cele transfrontaliere, în cadrul UE.

Cât privește Registrul Unic de Mandate, serviciu adițional al componentei Debit Direct, acesta va fi un instrument de gestionare centralizată a mandatelor de debitare directă, care va schimba substanțial modul de emiter și gestionare a mandatelor de debitare directă interbancară, cu beneficii atât pentru bănci cât și pentru clienții acestora – colecții de plăți prin debitare directă și plătitorii de facturi. Avantajul principal al acestui serviciu cu valoare adăugată pentru consumatorul de servicii financiare constă în faptul că plătitorul nu trebuie să semneze și să transmită mandatul decât o singură dată, datele

de mandat fiind transmise automat, prin sistem, celorlalte părți interesate (fără ca debitorul să fie obligat să se prezinte și la creditor și la banca sa). Ulterior, datele din mandatele de debitare directă vor servi ca bază pentru validarea tuturor instrucțiunilor de debitare directă, eliminând practic riscul de debitare neautorizată și conferind astfel mai multă încredere plătitorilor.

La solicitarea Asociației Române a Băncilor, TransFonD a fost inițiatorul proiectului de implementare a standardelor schemelor de plată SEPA. Avantajele schemelor SEPA pentru plățile în lei, respectiv în euro, țin în primul rând de faptul că acestea facilitează în mai mare măsură automatizarea, de către bănci, a proceselor interne de reconciliere și a celor legate de tratarea excepțiilor în materie de plăți. În contextul în care, pentru plăți în euro, băncile românești vor trece la standardul SEPA, va trebui să fie asigurat același standard și pentru plăți în lei, ceea ce ar simplifica procesele la nivelul băncii. Infrastructura de plăți interbancare, atât la nivel central cât și al fiecărui participant care va trece la plăți în lei la standarde SEPA, va fi pregătită pentru nevoile generate de adoptarea monedei unice, indiferent când se va produce aceasta.

Infrastructură pan-europeană, în 2016

De la intrarea în producție și până în prezent, numărul instituțiilor de credit care utilizează componenta de procesare a plăților în euro a crescut, acesta ajungând în prezent la șapte. În ceea ce privește interoperabilitatea sistemului SENT cu alte case de compensare europene, în prezent TransFonD este implicată în procesul de creare a unei infrastructuri pan-europene (European Clearing Company – ECC), care va

NUMĂR OPERAȚIUNI DE PLĂȚĂ DE MICĂ VALOARE ÎN ROMÂNIA

Tip instrucțiune	2007		2008		2009		2010	2011	2012	2013	2014	2015 (trim. I)
	hârtie	SENT	hârtie	SENT	hârtie	SENT	SENT	SENT	SENT	SENT	SENT	SENT
TRANSFER CREDIT	0	55.426.674	0	50.772.859	0	48.476.363	50.319.255	51.343.229	53.147.788	56.797.596	63.616.611	16.305.825
DEBIT DIRECT	0	7.721	0	28.915	0	90.608	132.838	230.890	302.502	315.783	331.475	86.547
CEC	4.106.180	0	3.303.211	362.510	46.370	2.390.760	2.057.506	1.862.775	1.666.581	1.460.719	1.312.530	264.790
CAMBIE	271	0	129	2	0	7.945	10.511	9.832	6.264	1.124	859	207
BILET LA ORDIN	4.821.969	0	5.110.065	530.358	192.830	4.473.936	4.163.065	3.967.417	3.714.478	3.434.810	3.290.203	687.843
Total	8.928.420	55.434.395	8.413.405	51.694.644	239.200	55.439.612	56.683.175	57.414.143	58.837.613	62.010.032	68.551.678	17.345.212

Sursa: TransFonD

VALOARE OPERAȚIUNI DE PLĂȚĂ DE MICĂ VALOARE ÎN ROMÂNIA (MIL. LEI)

Tip instrucțiune	2007		2008		2009		2010	2011	2012	2013	2014	2015 (trim. I)
	hârtie	SENT	hârtie	SENT	hârtie	SENT	SENT	SENT	SENT	SENT	SENT	SENT
TRANSFER CREDIT	0,00	167.098,04	0,00	197.378,51	0,00	175.032,42	175.690,20	188.310,63	196.792,27	205.776,73	223.683,39	54.272,95
DEBIT DIRECT	0,00	222,94	0,00	1.086,47	0,00	1.209,90	1.418,65	2.096,80	2.672,53	2.289,05	2.684,51	812,75
CEC	30.355,17	0,00	31.091,84	3.505,51	542,29	22.200,14	20.812,47	20.876,04	21.174,06	17.809,16	16.214,31	3.077,37
CAMBIE	45,05	0,00	2,76	0.002825	0,00	4,79	8,45	11,09	14,54	11,80	9,55	2,15
BILET LA ORDIN	29.657,76	0,00	39.363,65	4.146,61	1.596,13	34.601,93	33.398,74	36.741,13	38.533,42	36.839,68	35.932,10	7.779,21
Total	60.057,98	167.320,98	70.458,25	206.117,10	2.138,42	233.049,18	231.328,50	248.035,69	259.186,82	262.726,43	278.523,87	65.944,42

Sursa: TransFonD / 1 EURO = 4,40 LEI

asigura interoperabilitatea centralizată pentru plăți în euro transfrontaliere între membrii asociației European Automated Clearing House Association – EACHA. Scopul ECC este acela de a furniza cadrul și soluția pentru asigurarea ridicării aranjamentelor de interoperabilitate EACHA la un nivel superior, într-un model de interoperabilitate adecvat încheierii migrării la standarde SEPA a plăților comerciale (de retail) în euro, prin crearea unei „case de compensare a caselor de compensare”. După aderarea la sistemul ECC, TransFonD va avea acces la un serviciu de interoperabilitate și va oferi participanților la sistemul SENT soluții cu un grad crescut de adresabilitate pentru procesarea plăților în euro cu partenerii din Uniunea Europeană. Este estimat că legătura României cu această infrastructură va fi realizată la începutul anului viitor, astfel încât interoperabilitatea serviciului de plăți în euro va fi extinsă, într-o primă etapă (primul semestru din 2016), către următoarele piețe: Italia, Germania, Grecia, Olanda, Germania, Spania, Italia, Polonia și Austria. În următoarea etapă de dezvoltare a ECC (al doilea semestru al anului viitor), obiectivul îl constituie interconectarea sistemelor de compensare ECC și Casa de compensare pan-europeană (utilizată de 125 de bănci cu relevanță europeană sau globală), astfel încât, înainte de 31 octombrie 2016 – termenul-limită pentru

migrarea la instrumentele de plată în euro pentru țările din zona non-euro – TransFonD să poată oferi participanților săi un grad de adresabilitate de 100%. Prin participarea la ECC se urmărește lărgirea cadrului de interoperabilitate și pentru alte servicii cu valențe de extindere pan-europeană: plăți instantanee, facturi electronice, mandate electronice de debit direct ș.a. „Odată cu extinderea interoperabilității, avem convingerea că tot mai multe bănci vor adera la sistemul de procesare a plăților în euro”, subliniază aceeași sursă TransFonD.

Până în prezent, schema SEPA a fost adoptată în România de 29 de bănci, ca participanți direcți, și de doi participanți direcți nedecontatori. Pe viitor, inclusiv instituțiile de plăți non-bancare vor deveni un participant activ al pieței plăților electronice locale și un concurent al serviciilor similare furnizate de bănci. „În România mai sunt pași importanți de parcurs în bancarizarea serviciilor populației și afacerilor până când se va putea discuta de o piață a plăților electronice interbancare suficient de adâncă încât competiția să aibă efecte vizibile și rapide. TransFonD a demarat analiza dezvoltării de servicii adiționale celor clasice de plăți oferite până în prezent pentru a acoperi, în parteneriat cu băncile, nevoile generate de piață și de consumatorii finali, atât persoane fizice cât și operatori economici”, arată Mirela Rațiu.

În concluzie, în România, 2015 este anul în care se lucrează la finalizarea implementării standardelor SEPA, atât pentru plățile în lei, cât și pentru cele în euro, cu atragerea cât mai multor instituții financiar-bancare în utilizarea lor. În cei zece ani de funcționare, SENT a asigurat băncilor comerciale din România infrastructura necesară pentru onorarea solicitărilor, venite din partea clienților proprii, de procesare a plăților interbancare de mică valoare fără card. În tot acest interval de timp a avut loc și o campanie de reducere a comisioanelor percepute instituțiilor financiar-bancare, acestea ajungând la un nivel de 24% față de perioada procesării în format hârtie, în scopul facilitării atragerii de către bănci a unui volum cât mai mare de plăți din zona numerarului către mediul electronic. În prezent, TransFonD practică o politică de preț unitară pentru plățile în euro și cele în lei, comisionul perceput pe operațiune fiind de 0,51 lei, comision ce păstrează această valoare din 2010, nefiind corectat cu indici de inflație sau ajustat în funcție de diferențele de curs valutar, ceea ce rezidă într-o valoare reală diminuată a acestuia. Prețul de procesare a plăților în euro practicat de TransFonD a fost stabilit la același nivel cu cel al plăților în lei pentru încurajarea utilizării canalului de plăți în moneda unică europeană.

Coralia Popescu